

LINGHEA

MUNTENEGRU

ÎNCEPE CĂLĂTORIA

Respect pentru oameni și cărți

CUPRINS

Introducere	8
Scurt istoric	14
Unde mergem	25
● <i>Orientare pe hartă</i>	
Podgorica	25
<i>Împrejurimile capitalei Podgorica 29</i>	
Coasta de nord-vest și golful Kotor	30
<i>Herceg Novi 30, Golful Kotor 34, Kotor 38, Tivat și Luštica 45</i>	
Coasta de sud-est – de la Budva la Ulcinj	47
<i>Budva 47, Riviera Budva 49, Bar 51, Ulcinj 51</i>	
Ținuturi regale – de la Cetinje până la lacul Skadar	54
<i>Cetinje 55, Lovćen 58, Njeguši 61, Lacul Skadar 61</i>	
Durmitor și zona de nord-vest	66
<i>La nord-vest de Podgorica 67, Parcul Național Durmitor 68</i>	
Zona de nord-est	70
<i>La est de Žabljak 70, Parcul Național Biogradska Gora 72, Plav și Prokletije 73</i>	

Timp liber	79
Activități în aer liber	79
Cumpărături	87
Divertisment	90
În concediu cu copiii	92
Masa în oraș	94
Sfaturi de călătorie	112
Hoteluri recomandate	131
Index	140
Curiozități	
<i>De la vlădică la gospodar</i>	18
<i>Repere istorice</i>	23
<i>Copaci seculari și ulei de măsline</i>	52
<i>Pirații din Ulcinj</i>	54
<i>Foste ambasade</i>	60
<i>Trasee transfrontaliere</i>	76
<i>Resurse pentru drumeții</i>	82
<i>Calendarul evenimentelor</i>	93
<i>Podgorii de vizitat în apropiere de lacul Skadar</i>	100

SCURT ISTORIC

DE LA PREISTORIE LA PERIOADA ROMANĂ

La *Crvena stijena*, o peșteră aflată în apropiere de orașul Nikšić, au fost descoperite arme, bijuterii și unelte din perioada 60 000–30 000 î.e.n., alături de numeroase vestigii ale epocii neolitice. Sculpturi primitive de piatră în formă de cerb și figuri geometrice, datând probabil din sec. VIII î.e.n., au supraviețuit la Lipci, lângă Risan.

În sec. VIII î.e.n., coloniștii din Corint s-au stabilit pe insula Korkyra (Corfu), iar apoi din sec. VI î.e.n. au început să își întemeieze așezări mai spre nord, pe coasta Mării Adriatice, printre care Risan, Budva și Bar. Astfel s-au răspândit de-a lungul coastei cultura greacă și comerțul cu mărfuri din Grecia.

Statuia filosofului Njegos la Lovćen

Tot în timpul primului mileniu î.e.n., diverse triburi din epoca bronzului – cunoscute sub numele generic de iliri – au jucat un rol important în istoria țărmului estic Mării Adriatice. Cel mai important dintre acestea a fost Ardiaei, compus din pirați de temut, care au devenit extrem de puternici în sec. III î.e.n., sub conducerea regelui Agron, apoi sub conducerea văduvei acestuia, regina Teuta, jefuind orașe de-a lungul coastei.

Succesul tribului Ardiaei a dus la conflicte cu Roma, care a lansat un atac dur asupra lor în 229 î.e.n. Conform legendei, după acest atac, regina Teuta s-a retras în golful Kotor, la Risan, unde s-a sinucis. Atacurile romane ulterioare au dus la cucerirea completă a triburilor ilire, precum și la stabilirea provinciei romane Iliricum, care în 35 î.e.n. se întindea deja de-a lungul întregii părți de est a coastei adriatice, la nord de râul Drin, iar în interiorul continentului ajungea până în Macedonia.

Cea mai importantă așezare romană de pe teritoriul actual al Muntenegrului a fost Dioclea, lângă Podgorica de azi, care a obținut statutul de *municipiu* în sec. I e.n. Aici au fost excavate bijuterii și alte obiecte din perioada romană, iar la Risan au fost descoperite mozaicuri romane.

Începând cu sec. III e.n., Balcanii, împreună cu restul Imperiului Roman, au suferit o serie de invazii, care nu au încetat nici după divizarea Imperiului de Dioclețian în 286 e.n. În sec. VI, împăratul bizantin Iustinian a recâștigat controlul asupra unor părți din Balcani, deși zona a rămas vulnerabilă după zeci de ani de război.

PERIOADA MEDIEVALĂ

Slavii au început să se stabilească în Balcani în timpul sec. VI e.n. și au ajuns pe coasta Adriaticii în sec. VII. Printre triburile slave care au pătruns în regiune au fost sârbii, care s-au stabilit în sudul Serbiei de azi, în Muntenegru și în Kosovo, o zonă cunoscută drept Raška. Alte triburi sârbe

Toponime ilire

Moștenirea ilirilor s-a transmis până în prezent, sub forma mai multor toponime cunoscute în regiune – inclusiv Dalmația (de la *Delmatae*, un trib care a locuit pe coastă mai spre nord) și Adriatică (de la *Ardiaei*).

s-au stabilit la Duklja (orașul roman Dioclea, lângă Podgorica de azi), aflat sub conducătorii principatului Zahumlje (Herțegovina de azi).

La jumătatea sec. IX, confruntându-se cu expansiunea Imperiului Bulgar, triburile sârbe Raška (lângă Novi Pazar în sudul Serbiei) s-au unit și au format un stat sârb, care, sub conducerea prințului Čarslav, a stabilit legături strânse cu Bizanțul. Raška s-a dezintegrat în a doua jumătate a sec. X, când Duklja și-a extins teritoriul. În 1034, Stefan Vojislav din Duklja s-a răsculat împotriva Bizanțului, iar în 1040 a învins numeroasa armată bizantină trimisă pentru a-l pedepsi. Duklja a devenit în acel moment independentă față de Bizanț, iar în 1077 fiul lui Stefan, Mihajlo Vojislav, a primit coroana regală de la Papa Grigore al VII-lea și s-a autoproclamat vasal papal. În 1089, orașul Bar a fost ridicat la rang de arhiepiscopie. Din acel moment, Duklja a devenit cunoscută sub numele de Zeta.

La începutul sec. XII, în urma luptelor interne între membrii dinastiei conducătoare a statului Zeta, precum și a atacurilor venite din partea Bizanțului și a Raškăi, centrul puterii s-a mutat din nou la Raška, Zeta fiind redus la statutul de

vasal al Bizanțului. În anii 1160 a ajuns la conducere dinastia Nemanja, iar statul medieval sârb a devenit tot mai puternic, atingând apogeul în sec. XIV, sub Stefan Dušan.

Apoi, în 28 iunie 1389, sârbi și alte armate creștine au fost învinși de otomani în bătălia de la Kosovo.

Picturi bisericești din sec. IX

Soldați otomani

MUNTENEGRU SUB OCUPAȚIE OTOMANĂ

În timpul cuceririi otomane a Balcanilor, Muntenegru a început să își dezvolte propria identitate religioasă și culturală, diferită de cea a Serbiei. În sec. XV, dinastia locală Balașić a preluat controlul asupra Zetei. I-a urmat dinastia Crnojević, care a domnit din capitala aflată pe malul lacului Skadar, apoi de la Žabljak Crnojevići. Cu toate că a acceptat suzeranitatea otomană, Ivan Crnojević a continuat să lupte împotriva turcilor alături de venețieni și de alți aliați. Însă Veneția a încheiat la scurt timp pace cu otomanii, primind în stăpânire orașele de pe coasta Muntenegrului; constrâns de raidurile otomane tot mai frecvente, Ivan a fost nevoit să abandoneze ținuturile de câmpie ale Zetei și să întemeieze o nouă capitală regală la Cetinje, într-o zonă izolată și nu foarte primitoare, în spatele muntelui Lovćen. Aici Ivan a construit o mănăstire, care a fost terminată în 1485, iar fiul său Djuradj a tipărit în 1493 prima carte cu caractere chirilice a slavilor de sud. Cu

toate acestea, în 1499 acesta era deja exilat la Veneția, iar Muntenegru, asimilat Imperiului Otoman.

În 1420, Veneția a cucerit cea mai mare parte a coastei adriatice de sud, inclusiv întregul litoral muntenegrean, care a fost denumit Albania venețiană. Veneția și-a păstrat dominația asupra unei mari părți din estul Mării Adriatice până în anul 1797, deși până la sfârșitul sec. XVI pierduseră jumătatea de sud a coastei Muntenegrului în favoarea otomanilor.

Recunoașterea de otomani a Muntenegrului a avut loc în cele din urmă în 1789, sub conducerea lui Petru I Petrović-Njegoš, ulterior sanctificat de Biserica Ortodoxă Sârbă drept Sf. Petru din Cetinje. Petru II Petrović-Njegoš, care a venit la putere în 1830, a organizat administrația centrală și poliția, fiind omagiat și ca mare poet, a cărui capodoperă, *Gorski Vujanac* („Cununa muntelui”), a fost tipărită la Viena în 1847. Mausoleul său se află în vârful Muntelui Lovćen. Sub conducerea prințului Nikola Petrović, teritoriul Muntenegrului

DE LA VLĂDICĂ LA GOSPODAR

Începând cu 1485, un episcop ortodox de la mănăstirea din Cetinje, întemeiată de domnitorul muntenegrean Ivan Crnojević, a fost desemnat pentru a prelua conducerea guvernului în vremuri de criză, atunci când conducătorul era forțat să părăsească capitala. Apoi, după moartea ultimului reprezentant al dinastiei Crnojević în 1516, conducătorii au fost aleși dintre cei aflați în mănăstire. Aceștia erau cunoscuți sub numele de *vladika*. În 1696, Danilo I Petrović-Njegoš a făcut funcția de *vladika* ereditară, cu dreptul la succesiune trecând de la unchi la nepot, întrucât unui *vladika* i se cerea să rămână celibatar. Atunci când *vladika* Danilo II Petrović-Njegoš a ajuns la putere în 1851, a ales să se căsătorească și să își numească propriul fiu drept successor, luând titlul de *gospodar* (prinț) în loc de *vladika*.

s-a extins semnificativ; noua suprafață a statului a fost recunoscută prin Tratatul de la San Stefano din 1878, însă a fost apoi drastic redusă, în cursul aceluiași an, prin Tratatul de la Berlin, care a impus o împărțire teritorială a Europei mai convenabilă pentru Marile Puteri. Prima Constituție a Muntenegrului a fost adoptată în 1905, iar țara a fost proclamată monarhie constituțională în 1910.

SECOLUL XX

Muntenegru a intrat în Primul Război Mondial de partea Aliaților, dar a fost ocupat de Austro-Ungaria. Regele Nicolae a fugit din țară și a înființat un guvern în exil, la Bordeaux. Cu toate acestea, în 1918, Adunarea de la Podgorica l-a înlăturat pe Nicolae și a declarat Muntenegru parte a Serbiei; mai târziu, în decursul aceluiași an, s-a constituit Regatul sârbilor, croaților și slovenilor (cunoscut ulterior drept Regatul Iugoslaviei). Hitler a invadat Regatul Iugoslaviei în 1941, iar forțele italiene ale lui Mussolini au ocupat Muntenegru. Partizanii, sub conducerea lui Josip Broz Tito, au purtat un război de gherilă care a avut un succes remarcabil împotriva ocupației germane și italiene, eliberând în cele din urmă Muntenegru și restul Iugoslaviei în 1944.

Nikola I al Muntenegrului